

**Уманський національний університет садівництва
Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАНУ
Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова
Всеукраїнський науковий інститут селекції**

VI Всеукраїнська науково-практична конференція

**«ГЕНЕТИКА І СЕЛЕКЦІЯ
В СУЧАСНОМУ АГРОКОМПЛЕКСІ»**

15 жовтня 2021 року

Умань – 2021

Генетика і селекція в сучасному агрокомплексі // Матеріали VI всеукраїнської науково-практичної конференції / [Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін.]. Умань, 2021. 228 с.

У збірнику тез висвітлено результати наукових досліджень науковців України, Білорусі, Молдови та Росії з актуальних питань генетики і селекції в сучасному агрокомплексі.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Непочатенко О. О. – доктор економ. наук, професор (*відповідальний редактор*);
Рябовол Л. О. – доктор с.-г. наук, професор (*заступник відповідального редактора*);
Полторецький С. П. – доктор с.-г. наук, професор, академік АН ВО України (технічний редактор);
Сержук О. П. – кандидат с.-г. наук, доцент (відповідальний секретар);
Білоножко В. Я. – доктор с.-г. наук, професор;
Діордієва І. П. – кандидат с.-г. наук;
Карпенко В. П. – доктор с.-г. наук, професор, академік АН ВО України;
Корнієнко А. В. – доктор с.-г. наук, професор, член-кореспондент РАСГН;
Косенко І. С. – доктор біол. наук, професор, член-кореспондент НАНУ;
Коцюба С. П. – кандидат с.-г. наук;
Крижанівський В. Г. – кандидат с.-г. наук;
Кунах В. А. – доктор біол. наук, професор, член-кореспондент НАНУ;
Любченко А. І. – кандидат с.-г. наук, доцент;
Любченко І. О. – кандидат с.-г. наук;
Макарчук М. О. – кандидат с.-г. наук;
Мостов'як І. І. – доктор с.-г. наук, доцент;
Новак Ж. М. – кандидат с.-г. наук, доцент;
Опалко А. І. – кандидат с.-г. наук, професор;
Парій М. Ф. – кандидат біологічних наук;
Рябовол Я. С. – доктор с.-г. наук;
Січкарь В. І. – доктор біол. наук;
Яценко А. О. – доктор с.-г. наук, професор.

***Рекомендовано до друку вченою радою факультету агрономії УНУС,
протокол № 2 від 22.10.2021 р.***

За достовірність опублікованих матеріалів відповідальність несуть автори.

© Уманський національний університет садівництва, 2021

СКЛАДОВІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ АГРОКОМПЛЕКСІ

В.М. ЛОБОЙЧЕНКО, В.О. ГРУЗДОВА

Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Важливим елементом забезпечення національної політики нашої держави є забезпечення екологічної безпеки її території. З урахуванням того, що в Україні вагомий внесок в народне господарство здійснює агрокомплекс, питання екологічної безпеки в сільському господарстві має високе значення.

Щорічно половину запасів продовольства в світі пошкоджують або знищують мікроорганізми, переважно плісняві мікрогриби, комахи, гризуни, птахи та інші шкідники. Тому застосування пестицидів у економічно розвинутих країнах запроваджено у практику оброблення основних сільськогосподарських культур.

На сьогодні застосовуються різні підходи до покращення ведення сільського господарства, і рослинництва, зокрема, які направлені як на удосконалення існуючих варіантів, так і розроблення нових форм ведення сільського господарства.

Метою роботи є проаналізувати особливості різних форм ведення сільського господарства, зокрема, рослинництва, в частині забезпечення ними екологічної безпеки.

Так, в сільському господарстві окрім так званих, традиційних, форм ведення, на сьогодні сформувався ще один напрямок – «органічне сільське господарство». З іншого боку, традиційне сільське господарство в межах своєї діяльності досить широко використовує різні агрохімікати (рослинництво) та медичні препарати (тваринництво), що за своєю природою є хімічними сполуками, часто штучного походження, які використовуються для підвищення швидкості зростання (дозрівання) сільгосптварин чи культур.

Екологічність органічного сільського господарства, зокрема, рослинництва, є більш очевидною – самі умови його ведення передбачають виключення використання мінеральних добрив, пестицидів, ГМО-продукції тощо [1].

У той же час для традиційного рослинництва забезпечення екологічної безпеки залишається відкритим внаслідок широкого застосування мінеральних та штучних органічних добрив, гербіцидів, інсектицидів та інших пестицидів.

У роботі більш детально досліджено питання поводження з пестицидами та їх вплив на довкілля.

Сільськогосподарська сировина і харчові продукти забруднюються пестицидами прямим і непрямим шляхами. Прямим шляхом забруднення відбувається під час оброблення сільськогосподарських культур – зерна, фуражу та інших продовольчих запасів. До непрямих шляхів забруднення харчових продуктів пестицидами належать: міграція їх у рослини з ґрунту,

забруднення рослин під час розпушування ґрунту, занесення пестицидів у період оброблення сільгоспполів на сусідні території та у водойми, використання забрудненої води під час повторного поливу рослин, оброблення лісів та лісонасаджень пестицидами [2].

На зміну більш відомим хлорорганічним і фосфорорганічним хімічним засобам захисту рослин прийшли пестициди нового покоління з груп сульфонілсечовини, перетроїдів, тріазолів тощо.

Найбільше значення для рослин є міграція пестицидів у ґрунті. Так, фосфорорганічні пестициди зберігаються у ньому впродовж днів-тижнів, карбамати і похідні речовини – тижні-місяці, хлорорганічні – місяці-роки. Затримуючись у ґрунті впродовж багатьох років, токсичні речовини потрапляють у коренеплоди та бульбоплоди, наземні частини рослин, ґрунтові води, атмосферне повітря та змиваються дощовими і талими водами у водойми. Ґрунтові мікроорганізми адаптуються до пестицидів та починають руйнувати їх, використовувати їх або пригнічуються і гинуть.

Несприятливими наслідками застосування пестицидів є забруднення води, ґрунту, харчових продуктів, хронічні захворювання і гострі отруєння, уродженні аномалії розвитку живих істот.

Різна хімічна стійкість пестицидів визначає рівень їхніх залишкових кількостей у об'єктах біосфери і динаміку міграції у біологічному харчовому ланцюзі.

Тривала стійкість пестицидів є основним чинником вторинного забруднення, коли харчові продукти, які ніколи не піддавалися обробленню пестицидами, їх містять. Іригаційні води зрошувальних систем із залишками пестицидів після їхнього використання потрапляють у приморські лимани, у воді яких токсиканти відсутні або містяться у незначних кількостях, тимчасом у великих концентраціях які наявні у донному осаді, водоростях і окремих органах промислових риб.

Як висновок, слід відмітити, що, пестициди виступають важливим чинником впливу людини на довкілля, що має певний негативний вплив на живий організм. Значним елементом забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарських територій є перехід до ведення органічного сільського господарства з повною відмовою від використання пестицидів. Пропонується пошук альтернативних варіантів застосування пестицидів, що базуються на екологізованих системах захисту від шкідників, хвороб та бур'янів та включають також біологічні методи боротьби.

Література

1. Лобойченко В.М., Груздова В.О. Екологічні аспекти розвитку органічного виробництва продукції рослинного походження в Харківській області, Україна. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Агроекологічні аспекти виробництва та переробки продукції сільського господарства», Мелітополь-Кирилівка, 7-8 червня 2018 р. С. 71.
2. Пономарьов П.Х., Сирохман І.В. Безпека харчових продуктів та продовольчої сировини: навч. посіб. К., Лібра, 1999.

<i>О.О. Кулініч</i>	ПРОДУКТИВНІСТЬ ГЕНОТИПІВ СОЧЕВИЦІ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ В ПІВНІЧНОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ.....	109
<i>Ю.О. Куманська</i>	ЕФЕКТ ГЕТЕРОЗИСУ ЗА КІЛЬКІСТЮ НАСІНИН У СТРУЧКУ В ГІБРИДІВ F ₁ РІПАКУ ОЗИМОГО.....	110
<i>D. Curshunji, A. Cheban</i>	EVALUATION OF CHICKPEA COLLECTION GENOTYPES FOR PROTEIN AND FAT CONTENT IN SEEDS.....	111
<i>І.В. Левківський</i>	ВІРУЛІЦІДНІ ВЛАСТИВОСТІ НАНОЧАСТИНОК НІКЕЛЮ (NI) ЗА ОЗДОРОВЛЕННЯ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ <i>IN VITRO</i> ВІД М-ВІРУСУ....	112
<i>С.М. Ленивко</i>	ОСОБЕННОСТИ МОРФОГЕНЕЗА РАСТЕНИЙ-РЕГЕНЕРАНТОВ <i>PHALAENOPSIS HYBRIDUM</i> HORT., ПРИ ДЛИТЕЛЬНОМ КУЛЬТИВИРОВАНИИ	113
<i>Г.М. Лісова</i>	ПРОЯВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДОМИХ ГЕНІВ СТІЙКОСТІ ПШЕНИЦІ ДО ЗБУДНИКА БУРОЇ ІРЖІ В ЗОНІ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	115
<i>В.М. Лобойченко, В.О. Груздова</i>	СКЛАДОВІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ АГРОКОМПЛЕКСІ.....	118
<i>М.В. Лозінський, Л.А. Бурденюк- Тарасевич, М.Б. Грабовський, Г.Л. Устинова</i>	ВПЛИВ ТРИВАЛОСТІ ОСІННЬОЇ ВЕГЕТАЦІЇ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ В ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	120
<i>Г. Лупашку, С. Гавзер, Н. Кристя</i>	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОЛЛЕКЦИОННЫХ ФОРМ ПШЕНИЦЫ ДЛЯ СОЗДАНИЯ ЦЕННОГО ИСХОДНОГО МАТЕРИАЛА.....	123
<i>А.І. Liubchenko, І.О. Liubchenko, О.В. Shevchuk</i>	PREPARATION <i>IN VITRO</i> MORPHOGENIC KALLUS OF <i>CAMELINA SATIVA</i>	124
<i>І.О. Любченко, О.П. Сержук, А.І. Любченко</i>	СОРТИМЕНТ МАЛОПОШИРЕНИХ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР РОДИНИ <i>BRASSICACEAE</i>	125

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ГЕНЕТИКА І СЕЛЕКЦІЯ
В СУЧАСНОМУ АГРОКОМПЛЕКСІ»**

15 жовтня 2021 року

Генетика і селекція в сучасному агрокомплексі // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції / [Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін.]. Умань, 2021. 228 с.

Адреса редакції:

20305, вул. Інститутська, 1, м. Умань, Черкаської обл.
Уманський національний університет садівництва, тел.: 4–69–77.

Підписано до друку 25.10.2021 р. Формат 60x84 ¹/₁₆. Друк офсет.
Умов.-друк. арк. 14,18. Наклад 100 екз. Зам. №259.

Надруковано:

Видавничо-поліграфічний центр “Візаві”
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19
тел. (04744) 4–64–88, 4–67–77
e-mail: vizavi08@mail.ru
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006 р.